

Напрыклад, "Бацькі і дзеці" - чым ідэалам аддадзім перавагу антычным альбо біблейскім.

3. Творчы характар спецыялізацыі дазваляе прапаноўваць і студэнтам і школьнікам заданні, якія патрабуюць вобразнай рэалізацыі: эпіды, розных жанраў (сцэнічныя, выяўленчыя, літаратурныя), стварэнне сцэнарыяў, шарад і г.д.

4. Параўнальны аналіз такіх вобразаў і сюжэтаў як "Іфігенія ў Аулідэе", "Нараджэнне Гефеста", "Крон і краніды" (антычныя міфы); "Ахвяраванне Авраама", "Дачка Іафая", "Суд Саламона" (Ветхі Запавет) - дазваляе сфарміраваць у студэнтаў уяўленні аб феномене дзяцінства, яго успрыяцці рознымі народамі старажытнасці. Жывы інтарэс выклікае у студэнтаў прэекцыя тагачасных уяўленняў дабрны і зла на сучасныя этычныя нормы.

Больш жыва зацікаўлена успрымаць гэты матэрыял студэнты спецыялізацыі "Выяўленчае мастацтва", "Фальклор у тэатры". Гэта значыць тэа, у каго больш шырокі круг жывых асацыяцый з вучучаемых абласцей мастацтва.

Такім чынам, уключэнне міфалогіі у сістэму выкладання ВНУ культуры стварае больш спрыяльныя умовы не толькі для згульвай грамадскай адукаванасці, але і для асваення студэнтамі складаных паняццяў з вобласці тэорыі і гісторыі педагогікі.

НАРОДНАЯ ПЕСНЯ ПАЎНОЧНАЙ І ПАЎДНЕВАЙ БЕЛАРУСІ (ПАРАЎНАЛЬНЫ АНАЛІЗ)

А.В.Клеванец

Кафедра народных спеваў прыводзіць штогод фальклорныя экспедыцыі па вёсках і мястэчках рэспублікі. Шукаем і запісваем на магнітафонную стужку народныя песні. Узімку студэнты робяць рэспіроўкі гэтых песень, і далей яны выкарыстоўваюцца у вучэбным працэсе і канцэртнай дэманстрацыі кафедры.

Фальклорныя матэрыялы кафедры папаўняюцца таксама і з існых крыніц. Многія студэнты дзённага і завочнага навучання запісваюць на магнітныя стужкі народныя песні на месце выхарства і прывозяць іх на кафедру. Адзіна студэнт запісаў народныя песні на Беларускае, і яны існуюць у нас у якасці прыклада самых

заходніх беларускіх народных песень.

Такім чынам, мы маем даволі шэрокі ўласны фальклорны матэрыял, можам слухаць, вясучаць народныя песні, рабіць пэўныя высновы. Давайце паспрабуем на падставе беларускіх народных песень, запісаных на поўдні і поўначы рэспублікі зрабіць параўнальны аналіз, што ў іх ёсць агульнага і чым яны адрозніваюцца.

Перш за ўсё – колькасць галасоў? Думка гэта не новая, даследчыкі ўжо даўно ўмоўна падзялілі Беларусь на Парэчча і Паазер'е, знаходзіць вельмі падмы не будзем, але падтрымаем гэтую думку канкрэтнымі прыкладамі. Выканаўцы Віцебшчыны амаль заўсёды спяваюць аднагалосна. Праслухае песню з даволі развітым меладычным малюнкам, якую дзве спявачкі выконваюць разам, але яны нават не спрабуюць разыйсціся на два галасы.

Другая распаўсюджаная з'ява – гэта так званая гетэрафонія. Гэта выпадковае двухгалоссе, калі другі голас не стварае асобнай лініі. Праслухайце песню, якую спявачкі выконваюць у асноўным аднагалосна, але часам, як бы выпадкова разыходзяцца на два галасы:

На поўдні пануе шматгалоссе. Запявае часцей заўсёды нізкі голас (але ў нас ёсць прыклады, калі запявае высокі голас), потым уступаць астатнія, якія разыходзяцца на тры галасы, а самы высокі і моцны голас робіць падводку, г.зн. ён цягне самыя высокія і доўгія гукі.

Калі мы праслухалі музычны матэрыял, запісаны на поўначы і поўдні рэспублікі з упэўнасцю можам гаварыць, што на поўначы гучанне больш лёгкае, светлае, напшыльнае, не усмешкае, накіравана да верхніх зубоў. Гук плоскі. На поўдні – больш густая, тэмбрстая гучнасць, шчыльны гук, больш грудны.

Песенная культура кожнага народа мае уплыў з боку суседзтва. На поўдні і поўначы Беларусі можна назіраць розныя з'явы. Песні паўднёвых беларусаў вельмі блізкія па стылю і зместу да песень сумежных абласцей Украіны. Не трэба забываць, што на пра-

цягу целага шэрага стагоддзяў народы Беларусі і Украіны з'ялі ў складзе агульнай дзяржавы і гэтая блізкасць песенных культур здаецца зусім натуральнай.

Можна сказаць наступным чынам: Беларуская песнятворчасць праз палескую спецыфіку плаўна пераходзіць да украінокай і наадварот. На поўначы Беларусі зусім іншае становішча. Па-першае, трэба сказаць наступнае: нягледзячы на тое, што мы наведалі Браслаўшчыну, іншыя паўночныя раёны Беларусі, па песнях ніяк немагчыма было вызначыць блізкасць прыбалтыйскіх краін. Адзінае, што часам кідаецца ў вочы, дык гэта назвы некаторых вясак: Альгердава і інш. Можа, мы яшчэ мала шукалі, а можа і адна справа — калі суседзямі з'яўляюцца блізкія славянскія народы, і зусім іншая справа, калі славянскі народ жыве побач з неславянскім, тады, можна сказаць, што пераход ад адной культуры да другой больш рэзкі.

У Віцебскім раёне часам сустракаюцца рускія песні, адчувецца блізкасць Расіі. Але трэба сказаць, што няма і быць не можа устойлівага правілаў, па якім навінны суседнічаць розныя культуры.

У розных мясцінах існуюць розныя з'явы. Адночы мы былі ў адной вялікай беларускай вёсцы, якая мае рукокую слабаду, г.зн. там шмат гадоў, а можа і стагоддзяў жывуць рускія стараверы. Гэтыя людзі чыста гавораць на-руску, спяваюць рускія песні, захоўваюць свае культурныя традыцыі. У іншым выпадку, а гэта, дарэчы, быў Браслаўскі раён, людзі гавораць на нейкай сярэдняй руска-беларускай мове (гаворка ідзе аб рускіх стараверах) спяваюць і рускія і беларускія песні, грані паміж дзвюма культурамі там неяк размытыя.

Ім пакуль што гаворым аб тым, чым адрозніваюцца беларускія народныя песні паўдня ад песень поўначы. А зараз крыку аб тым, што ў іх ёсць агульнага. На праслухоўванні запісаў мае студэнты казалі, што ім здаецца, што на поўначы манера спеваў больш стрыманая, а на поўдні больш эмацыянальная. Але я з імі не пагаджаўся. Можа ў вышці сапраўды паўночныя людзі больш стрыманыя, але народных песень гэта не датычыцца. З іншага боку, я родам хараў народных песень ёсць лірычныя, жалобныя сядзіла-бывавыя, якія спяваюць не так ярка, непрытанна, эмацыянальна, але

народных песень гэта не датычыцца. З іншага боку, сярод жанраў народных песень ёсць лірычныя, жалобныя, сямейна-бытавыя, якія спяваюць на так ярка, напружана, эмацыянальна, але гэта залежыць ад характара і зместу песні, а геаграфічныя ўмовы не маюць значэння.

Некалькі слоў наконт жанравага складу песень. Цістую душу даследчыца Д.А.Міліч з кнігі "Вясельныя песні": "На поўдні Беларусі, прыродныя і геаграфічныя ўмовы якой спрыялі ранняму і шырокаму развіццю земляробства, склаўся і больш развіўся абрад хлеба. На поўначы, дзе прэваліравалі жывлагадоўля і паліваанне, а земляробствам пачалі займацца пазней шырока прэставілены абрады, розні якіх былі звязаны з раслінным светам".

Трэба сказаць, што гэта даследачык разглядае вясельны абрад. Але гэтая зрушлага агульнага параўнання жанравага складу песень поўдня і поўначы Беларусі ніяк не датычыцца. Напрыклад жыўны абрад вельмі шырока прэставілены як на поўдні, так і на поўначы. І гэта пры тым, што сапраўды жыўны абрад ужо даўно не існуе. Проста народ усталеіва захоўвае ў памяці жыўныя песні як яркі ўзор песнятворчасці.

Такім чынам, вялікай розніцы паміж жанравымі складам песень поўдня і поўначы няма.

ГУМАР ЯК НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ГІСТА У МАСТАЦКАЙ
ТВОРЧАСЦІ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА (НА ПРЫКЛАДзе
БЕЛАРУСКІХ ПРЫПЕВАК

А.Д.Кулакоўская

Адметнае месца ў найбагацейшай скарбніцы беларускай народнай песнятворчасці займае прыпеўка. Гэта асабліва цікава таму, што як і перацейшаму прыпеўка з'яўляецца любімым у народзе (а-дыябарным) жанрам. З гэтаго і па-гасцянку дасканалая прыпеўка вучыць, рэальна на ілюстрацыю, што адбываецца ў грамадстве і чыніць дачыней.